

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretiuu abonamentului:

intru Austro-Ungari'a pe anu . . . 6 fl.— cr.
" " " " 1/2 anu . . . 2 " 50 "
intru Romani'a si strainetate pe anu . 7 " — "
" " " " 1/2 " 3 " 50 "

Pretiuu insertiunilor:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu
cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte
4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.

Correspondintiele sè se adreseze Redactiunei
dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la
institutulu pedagogicu-teologicu, éra banii la
secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu
din Aradu.

Sinodulu eparchialu aradanu.

Duminea in 23 Aprile a. c. s'a intrunitu sinodulu eparchialu conformu dispusetiuniloru statutului organicu alu bisericej nòstre.

La 9 óre demineti'a s'a celebratu de Preasantitulu Episcopu servitiulu divinu cu sant'a liturgia, apoi s'a oficiatu servitiulu divinu pentru invocarea spiritului santu.

Èr dupa terminarea ceremonieloru religiose a urmatu deschiderea sinodului in sal'a institutului pedagogico-teologicu, unde erau presenti membrii sinodului. Ici Preasantitulu Episcopu ocupandu locul presialu adreséza reprezentantiloru sinodali urmatoriulu discursu de deschidere, care fù intimpinatu cu viue plause din partea publicului:

Christosu a inviatu, Domniloru deputati!

„Sosindu timpulu pentru intrunirea nòstra in modu eparchialu, si vediendu-ve in numeru asia mare presenti, Ve salutu cu bucuria domniloru deputati, andu dupa unu anu sum ferice a Ve vedé éراسi intinuti in acestu Sinodn eparchialu, intru interesulu s. alu alu bisericej nòstre biserici.

„Veti intielege ca si mine domniloru deputati, intre impregiurarile nòstre de acuma, mai tóta activitatea nòstra pentru poporulu nostru, pentru bisericea nòstra cea viua, se concentréza mai numai in aceste intruniri sinodale; de aceea si poporulu nostru, care e vertosu pe acestu terenu ástépta se véda rezultatele activitatii nòstre.

„Sunt multe si frumóse folósele si avantagiile, care le póte avé bisericea nòstra si poporulu nostru in activitatea nòstra pré acestu terenu; intre care se primulu locu ilu ocupa cultura morala religiósa, care este isvorulu tuturor bunetatiiloru pamentesci si spiritesci, intielegu acea cultura, de care poporulu nostru are astadi atât'a lipsa, ca nici candu alta data.

„Intr'unu reportu specialu alu meu, ce-lu voi

presentá in dilele acestea, voiu pune in vederea domnieloru vòstre mai indetaiu starea morala, culturala si economica a diecesei, indicandu si unele medilóce pentru delaturarea unoru rele, si pentru latirea mai cu succesu a culturai morale religióse la poporulu nostru.

„Deci recomandandu agendele sinodului nostru intieptiunei si atentiunei binevoitórie a Domnieloru Vòstre, si implorandu de nou binecuventarea ceriului a supra nòstra si a supra lucrariloru nòstre, dechiaru sesiunea sinodala presinte a anului 1878, de deschisa“.

Facendu-se apelulu nominalu, se constata cá numerulu deputatiloru presenti e suficienta pentru a luá concluse valide.

Preasantitulu Episcopu presinta actele alegeriiloru noue de deputati din cercurile mirenesci: Aradu, Tinca, Birchisiu si B.-Comlosiu, care acte se transpunu la comissiunea verificatóre.

Se presinta apoi mai multe rapórté, precum rapórtéle consistorieloru din Aradu si Oradea-mare, si anume rapórtéle despre siedintiele plenarie si rapórtéle singuraticeloru senate, bisericescu, scolasticu si epitropescu; raportulu epitropiei fonduriloru comune ale dieceseloru Aradu-Caransebesiu si raportulu despre fundatiunea „Elena Birta“. Aceste se transpunu comissiuniloru alese pentru censurarea loru.

Parintii protopresbiteri din districtulu consistoriului Oradii-mari petitionéza pentru resolvirea unei subventiuni anuali la acoperirea speseloru cancelariali. Petitiunea se transpune la comissi'a organizatóre.

Inaltu Preasantitulu Episcopu presinta unu proiectu pentru regularea veniteloru episcopesci, care se predá comissiunei organizatóre.

Se presinta petitiunea reprezentantie Gimnasului romanu gr. or. din Bradú, pentru acordarea unui ajutoriu de 1000 fl. Se transpune la comissiunea pentru petitiuni.

Ratiociniulu epitropiei protopresbiterale din tractulu Siriei pentru a se pronuncia sinodulu, daca sin-

guraticele protopresbiterate potu fi indreptatite a face eiectari pe singuraticele biserici pentru acoperirea speselor cancelariei protopresbiterale, se transpune la comisiunea organizat6re.

Se presinta harthi'a comisiunei administrative centrali din comitatulu Timisiului pentru ridicarea unei sc6le in comun'a mista Fenlacu ce sta sub jurisdicțiunea Episcopului serbescu din Temisiora. Petitiunea se transpune la comisi'a scolastica.

Petitiunea reprezentantiei fundatiunei Gozsdu, pentru unu imprumutu de 20,000 fl. din fondurile comune sa preda la comisiunea pentru fondurile comune.

Alesandru Munteanu preotu si invetiatoriu in suburbiulu Fabricu s. Ilie din Timisiora, in calitatea sa de catihetu la sc6lele capitali de acolo, suplica pentru a-i-se face o remuneratiune. Suplic'a se preda comisiunei pentru petitiuni.

Se presinta scris6rea consistoriului din Oradea-mare cu privire la conclusulu sinodalu de sub nr. 148 a. tr. referitoriu la rugarea preotului din Beliu Georgiu Leucutia, pentru resolvirea unei subventiuni. Se transpune la comisiunea petitionaria.

Deputatulu sinodalu, Andrei Papu, archimandritu si vicariulu episcopescu dela Oradea-mare, din caus'a morbului, cere concediu de absentare dela sesiunea sinodala presenta. Sinodulu cu adenca parere de reu i6 la cunoscintia starea sanitaria a vicariului archimandritu, si-lu concediaza dela siedintiele sesiunei actuali.

Fiindu timpul naintatu, continuarea siedintiei se anuncia pe dupa m6diu la orele 4. Continuanduse siedinti'a, raportorulu comisiunei verificat6re, Iosifu Belesiu, pe temeiulu actelor de alegere, propune pentru verificare pre deputatii Ioanu P. Deseanu din cerculu Aradului, Dimitrie Carabasiu din cerculu Bircisului. Sinodulu primindu propunerea comisiunei verificat6re declara de verificati pre numitii deputati sinodali; 6r pre Ioanu Suciu, din Cerculu B. Comlosiu, ilu verifica conditionatu, daca in restimpu legalu va produce literile credentionale.

Insa alegerea deputatoru Ioanu Buna, din cerculu Tinca si Constantinu Dragoiu din cerculu B. Comlosiu, de orace nu intrunescu conditionile §-lui 6 din statutulu organicu, la propunerea comisiunei sinodulu nu-o intarese, ci avis6za consistoriulu ca se ordine alegere noua in cercurile amintite.

La aratarea presidiului, c6 prin absentarea parintelui vicariu Andrei Papu, comisiunea organizat6re, prin abdicerea lui G. Dringou, comisiunea bisericeasca si organizat6re, si prin abdicerea lui Ioanu P. Deseanu, comisiunea scolara, sunt necomplete, sinodulu alege in locul parintelui archimandritu pre parintele protopresbiteru Ioanu Groza, in locul lui G. Dringou se alege Iosifu Popoviciu, 6r in cea scolastica se alege Ioanu P. Deseanu.

Cu acestea siedinti'a se termina.

Despre sc6la in genere, si despre crestina ortodocsa in specie.

(Continuare).

V.

Si ca se tacu despre altele mai multe necuviintimise de acesti omeni in alte regate, voui se me margina numai la rescolarea coreligionarilor nostri resariteni *Ucrania Poloniei* din lunile lui Iunie si Iuliu din 1772. „Rescol'a ac6st'a o-a causatu jugulu tiranu a Domniloroni, rom. si greco-catholili in parte, care au constrinsu resariteni la parasirea legei strabune, si imbratosiarea rom. cath. s6u unatiei. 6ra in intregulu Iudeiloru, ac6st'a inca de pe timpul lui *Casimiru celu mare* regele Poloniei a. 1366 inmultinduse in Polonia, au capatatu dreptu privilegii asemenea Poloniloru, prin care cu timpu s'au castigatu bunuri si averi insemnate; 6ra pe timpul si de persecutiune a *dessidentiloru* (asia se numiau ai noi Lutheranii, Calvinii si toti cari nu apartineau religiei cath. s6u greco-cath.) luandu in arenda bunurile camere si dominale, fara indurare sub diverse si feliurite m6duri apasau pre bietulu poporu tianu ortodocsu. Domniloroni pentru c6 erau de profesiune rom. cath. si tianii ortodocsi s6u pentruc6 Iudei le solviau mari sume de bani pentru bunurile arendate, la t6te plansorile poporulu ai noi surdi si muti, ba inca ca pe napacinici i-au pedepsitu si ca se p6ta tien6 pre bietulu poporu in fr6u si supun6re au adusu in dominiile loru arme si ostasi, si ii-au datu dispuzetiunea Iudeiloru; dara fiindu c6 pe timpul ac6st'ei Polonii erau amestecati in resbelu cu Rusii, si fiindu c6 a duce ostasii si instrumintele de tabara din dominiile pe campulu de batalie, poporulu folosindu ocaziunea, s'au temanduse de resistenti'a nobililoru a cugetatu c6 aci e p6ntru pulu se-si resbune asupra nobililoru, si pretiloruzi greco-catholici; dara totusi mai mari crudimi si f6r6 au comisu asupra arindasiloruzi Iudei, si asupririle ac6stele le-au resbunatu in celu mai crudelu si tiranu modu, c6 rindu dintre ei cu miile, nepardonandu nici mueriloru prunciloru, casele loru le-au aprinsu si cartile si scrisoriile le-au prefacutu in nimica, cu unu cuventu asia lucruri fapte infortat6re au inscenatu, inc6tu de alesulu de Dumnezeu poporu nici urma n'au voit6 se mai lese ei mandu intru ajutoriu pe *Casacii Haidemiti* si *Saporuzi* unindu-se cu acestia, si mai mari atrocitati si tiranii comisu dec6tu inainte, s'ate, cetati, si tienuturi intregi prefacutu in cenusie, numai in tienutul Chievului a facutu in cenusie 10 cetati si 130 de sate, pana ce succesu ostei rusesci din Polonia, a-i infrange si-a nadusvolutiunea, pedepsindu cu m6rte pe primilaili, si pe privindu de totu dreptulu cetatienescu, de care cu exceptiune nu se bucura nici pana astadi Iudei in *Rusia*.

Iudeii acestia, despre cari dice totu istoriculu titu „c6 se infi6ra de totu lucrulu greu si indelungatu, chilinitu de lucrarea pamentului, si cei mai de randu deprindu cu ferberea si vendiarea, rachiului, cu negotiata cu lana, bucate, si schimbare de bani, 6ra cei mai scurcu negutiatorie din casa in casa, cu drentie, pei si spre care scopu nunumai singuraticii, ci intruniti in societati lucra cu puteri unite si intetiat6re, prin care ing6rmodulu de castigu a bietului tianu crestinu, si-lu m6d deca in castigarea articliloru de subsistintia, cari ori ce treprindere de negutiatorie o privescu de unu *Monopolu* propriu si eschisivu alu seu, fara ca spre ac6st'a se fie c6tu s6u se li se fie datu privilegiu candva; de aceea apoi aflatu nu pucini Iudei, cari in scurta timpu au facutu castigu de mii si mii de tone de aur. C6tra ac6st'a meschi

¹⁾ *Lasu István Lengyel orsz. Georg. staitent. 6s hist. leir6s 70 si 71.*

loru, mai adauganduse si modulu de vietuire si cugetare loru, cu totul deosebitu de alu nostru, pentru esemplu simtiulu de onore si rusine, a primii cu sange rece si a nu avea nici intr'o consideraciune judecat'a altora despre ei, si a nu dá nimica pe aceea ce voru dice altii despre densii, cari sunt forte superstitiosi, si manca forte pucinu; cáci loru le pesesece indemnulu pentru o vietia lucuosa, si de si timpulu presinte se afla singuraticii intre ei invetiati, si cari nu se póte aplicá descrierea mai susu, totusi omni-crestinu si tiaranu nu se póte recomandá indestulu, ca tractarile si insotirile cu ei se fie forte precautu si batoriu de séma ca nucumva se-lu arda si friga." ¹⁾

Acesti Iudei, carora le place a traí din sudórea tora ca muschii de pe coj'a lemnului, omidile din frundiele omiloru si lipitorile de pe corpulu umanu, vediendu cá prin pseudoliberalismulu constitutionalu a demagogiloru li se imblinescu dorintile seculare-milenare ca ver nici candu alta data, si pentru care inzedaru facusera atátea incercari, acuma ar cá necredindu si inuiminduse de atátu resultatu, éراسi inceputa lupt'a neomenosa in contra crestinismului, inseamna cu mai multa precautiune decâtu alta data, dara cu data mai simtietoriu, periculosu, si adancu taietoriu pentru crestinii; vedienduse dicu in deplina si egala libertate cu crestinii, ne cuprinsera loculu si cáile atátu pe terenulu politicu cátu si socialu. Ei aflamu in Francia si alte tieri cupusene, éra decurandu si in patri'a nóstra siediendu pe bancile parlamentare ca ablegati, unde proiectéza legi in detrimentulu religiunei si bisericeii crestine, cu care domni'a loru dupa profesiune stau in opozitiune diametrala, precum a veduremu mai anu pe Iudeulu *Mauritiu Vahman* in diet'a de Pest'a atacandu subsidiulu celu acorda statulu lipsititei nóstre biserici gr. orient. succedandui alu miciorá cu cáteva mii, si din rubric'a subsidiiloru ordinare, alu transpune in aceloru estraordinare, care se bucura de durabilitate numai pana la „*usque ad beneplacitum*“. Ei vedemu mai de parte aplicati in oficiurile statului pana si ministrii *Touvenel* si *Cremaux* in Francia, cari modifica, esplica si executa adese legile la intielesulu, folosulu si placulu loru fatia de bietii neisraeliti. Ei vedemu mai de parte cuprindiendu statulu avocatialu. Erá frumosu odiniora candu crestinistulu nepreocupatu apará dreptulu omului, ce nu éra in ducere a-lu scí apará, dara e uritu astadi candu totu avocaturu prin schimosituri si sofisme mistice a degeneratu la crestinistulu, placulu si interesulu Iudeiloru, adeca a nu-lu apará de tiaranu dupa dreptu, ci a-lu tunde dupa intielesuri sistematice, onore exceptiuniloru, dara cumca e asia ori si cine nu a póte vedé!

In fine ni-au cuprinsu jurnalistic'a si apoi de aci formulga ei, si apera interesele loru; éra ale nejudiciloru le pe la atacu, séu plane le ataca. Decandu e jurnalistic'a in manele loru, de atunci nu mai vedi natiune cu natiune transpandindu in armonia ca mai inainte, ci certandu-se, ca asia transpandindu se ne cuprinde ei terenulu; si totusi ei in transpandure acestora se sustienu pre sine de patrioti buni, si de ce fi, dara eu asia sciu cá patriotulu bunu i place a se sustasi, si a-si apará patri'a, religiunea, parintii, toti'a, si averea in contra invasiuniloru straine, i place a se apará pamentulu si a nu se perhorescá de densulu, ca asia devina patri'a avuta si pamantulu ei fructiferu si manosu. Pará intrebue eu? Cine a vediutu candva pre Iudei placandule si servii in armata, séu aflanduse dintre ei macaru uniculu de statulu majoru? séu generalu? Séu cine a vediutu candva Iudeu, arandu, sapandu, cosindu séu secerandu? I de patrioti buni recunoscu pré acei carii dupa incesi le-tele fisice starúescu a convietiu laolalta intr'o patrie comuna. Iudeii nu vreu nici acést'a, ce se vede per eminentiam din faptele loru fatia cu promisunile Sultanului Turcu *Hamid II-lea* la 1877 in nainte de erumperea resbelului orientalului Turcu si Rusu, candu ei prevediendu cá nu se va

inginga Turculu, si temanduse ca se nu-si pérda capitalulu ce l'au imprumutatu acestuia, previa l'au cerutu dela porta; dara si acést'a, a naibei, a disu cá bani nu are se li dee, dara le da pentru bani si le restituie patri'a strabuna, Palestina. Alta natiune ar fi trasaltatu de bucurie, la acestu cuvintu, numai Iudei nu! Ei au refusatú acést'a, fireste cá le mai place a traí inproscati in lume si a nu lucrá pamentulu; li mai scumpa pelea nostra, decâtu tierina stramosiloru loru *Avramu, Isacu si Iacobu*; de aci apoi a provenitu proverbialulu cá ei pretutindenea sunt a casa, si totusi nu au patria; apoi se mai plangu si asupra Romaniloru din Romania libera, cá ii persecuta si tutusi la dorintia consulului Americanu nu se ducu in America unde li se promitu bunuri imense si intinse, si e lipse de unu asia poporu bravu cum sunt Iudei; fireste pentru cá in America omenii sunt mai destepti decâtu iudeii, si Iudei intre omenii mai intiepti si mai destepti decâtu ei nu se potú sustiené pentru cá nu-ii potú insielá, ca pre poporele mai pucinu culte, cum sunt si romanii, cari in urmarea trecutulu fatalu au remasu inderaptu in cultura si pre cari Iudei ii insielá de ii stinge, si asia totu li mai place de persecutiunea romaniloru, daca intru adevéru sta acést'a si nu e barféla si mineiuna iudeésca cu intentiune rea, decâtu de averile Americi si aurulu *Californiei*.

Ni-au cuprinsu loculu si cáile pe terenulu socialu am auditu din mai multi omeni de specialitate si de comunu vorbinduse, cá inainte de acést'a cu 25—30 ani, nu vedeai case si duchianuri iudeesce prin cetatile cele mari cum sunt, *Temesiora, Aradulu, Oradea-mare* si altele. Dara de candu si loru s'au acordatu dreptulu de a-si castigá de aceste, lucrulu sta intorsu; ni au cuprinsu negutiatori'a pe tote ramurile si cáile, si o-au strafornatu in propriulu loru monopolu; banii ca celu mai de frunte articulu pentru negutiatori si subsistintii a omenimei toti sunt in manele loru, si pentru a-ii castigá pentru sine si pre acei multi putini, cari se mai afla in manele crestiniloru se intrucescu in societati, lasa actiuni cu care seduceu pre crestinii, si apoi dupa ce culegu dela ei o sumulitia oresi care de bani, fiindu-ei directori si Casari la atari societati, ii imprumuta omeniloru Iudei fora ipotéca si garantie, astfelu cadu atari societati, ca cea din *Lugosiu* si alte cetati ale Ungariei, prin care saracescu pre crestinu si-i subsépa averea in fondu, ingreunéza, ba nimicesce chiaru in realitate prin rachiulu celu inveninatu, si prin comatari'a cea nedrepta si neumana nu numai castigulu ci si sanatatea si subsistintii a omului tiaranu. Cine vinde astadi averea tiaranului si cine o cumpara? O vinde si cumpera Iudeulu pentru rachiul si camatarie, ba de candu dela 1860 li s'au acordatu dreptulu de asi castigá si bunuri imobile, pamenturi, au cuprinsu si cumparatu si bunuri de a posesoriloru mari, in cari aplica de arendatori totu iudei, si acestia bagandú-si servitori crestinii, lucra si samana cu ei in dile de serbatori si de Dominice spre mare scandalu si vatamare a crestiniloru; de si opresce acést'a articolulu 53 a legiloru din 1868. punctulu 9. loru nu le pasa nimica, dicendu cá ei singuri sunt legea; eu sciu cá o-amu patitu cu ei. Apoi e caracteristicu, cá din bunurile cari au devenitu in man'a loru taie arborii, mai vertosu de prin fundurile intravilane, si Ungaria care érá unu raiu pamantescu, o se devina unu desertu ca *Zahara*, de unde apoi dupa ce voru manca totu, se-voru mutá de siguru si de aici in alte parti a lumei, ca din Canaan in Egiptu si din Egiptu in Canaan si din Canaan in tota lumea, ca locustele si omidele, cari dupa ce mistuescu verdeati'a dintrunu locu se muta in altulu. Si numerulu periclitantiloru „*periclitantium numerum*“ dupa cum dice prefectulu *Bithiniei Pliniu* catra *Traianu* despre crestinii, nu scade „ci se inmultiescu din di in di“ ¹⁾ incátu ne putemu plange asupra loru dupa cum se lauda *Tertilianu* cu crestinii asupra paganiloru dicendu „de

¹⁾ *Lazaru Is. v. n. ibidem pag. 8.*

¹⁾ Epist. 97.

eri suntemu si tote ale vostre le-amu umplutu, cetetile, insulele, castelele, municipiile, adunarile, castrele, tienuturile, decuriile, palaturile, senatul si forulu, singuru desertulu lasanduve voua „hesterni sumus et omnia vostra implevimus, urbes, insulas, castella, municipia, conciliabula castra, ipsa tribus, decurias, palatum, senatum forum, sola vobis reliquimus templa“.¹⁾ Si de va merge totu asia, preste 50 de ani ei voru fi stapanii si Domnii situatiunei; atunci se va implini promisiunea ce o-au facutu Domnulu Domnedieu Jehova lui Avramu si Isacu dicandu „si voi inmulti sementi'a ta ca stelele ceriului, si ca nasipulu de pre marginile marei, si posteritatea ta va posedea portile inimiciloru sei si tie ti-voiu dá acestu pamentu in totu lungulu si in totu latulu²⁾ despre ce nici noi nici Iudei nu-se indoescu mai multu.

Éta dara si alu doilea efectu si fructu alu scolei comunistice séu comunale. Cine nu crede, éta un exemplu, prin articolulu 38 a legiloru din 1868. despre instructiunea publica, se lasa in voi'a fiesce carei comune, a-si decretá sco'l'a de comunala séu confesionala. Comun'a romano-catholica din Pesta, parte pentru a inaintá cu timpulu parte de a servi de exemplu, ca locuitorii capitalei tieriei, au decretatu sco'l'a loru de comunala si ce se vedi? Erá se o cuprinda Iudei daca betranulu Baronu, atunci ministru Iosifu Eötvös nu sarea la midilocu si aplaná treab'a, dicandu cá daca scól'a va fi introdusa in cartea funduala cu caracteru confesionala, atunci remane si mai de parte in manile si posesiunea romano-catholiciloru; numai acelei imprejurari norocosa au de a multiemi romano-catholici cá au remasu in posesiunea scolei loru, aradicata eschisivu cu banii loru, cá au fostu introdusa in cartea funduala ca proprietate confesionala, altucumu deveniá in posesiunea Iudeiloru. Acést'a e fapta intemplata inaintea ochiloru nostru!

(Va urmá.)

Érasi „Religiunea crestina“.

(Continuare si fine.)

Alu doilea defectu, ce l'am observatu in carticic'a de sub intrebare este, cá dlu Popea nu ne infacisiéza doctrinele religiunei lui Christos in modu genuinu, asia precum le a invetiatu, si le invétia biseric'a nóstra, o impregiurare fara indóiela decidiétoria, candu este vorb'a, ca cineva se se pronuncie asupra unui manualu de religiune. Am aretatu dreptu aceea in rondulu trecut, cá concepte principali, cum religiune, taina etc. nu sunt definite in spiritulu bisericeii ortodoxe. Spre a se lamuri inse si mai bine cestiunea me voiu ocupá pucinu si de asta data de acestu punctu.

„Cuminecatur'a, dice dlu Popea, este o taina, in carea preotulu prin rugatiunea, ce o face, preface panaa in adeveratulu trupu alu lui Christos, si vinulu in insusi sangele lui, pentru ca cei ce voru gustá din trensele se póta dobandi mila si daru nou dela Ddieu.“ (§ 35). Acést'a este o definitiune propria a autoriului. Ea nu consuna nici pe departe cu definitiunea, ce o dau cuminecaturei cartile bisericeii nóstre. Prin ea atribue dlu autoriu „preotulu“ puterea de a preface panaa si vinulu in trupulu si sangele Mantuitoriuului, in timpu ce in cartile nóstre simbolice acésta actiune se atribue Duchulu santu, pre carele lu-invóca preotulu in sant'a Liturgia prin cuvintele: „Trimite preste noi Duchulu teu celu santu, si preste darurile acestea, ce sunt puse inainte, si fá (Tu Dómne) panaa acést'a in corpulu celu pretiosu alu Christosului teu; ér ce este in pacharulu acest'a cinstitu sangele Christosului teu, prefáendu-le cu Duchulu teu celu santu“ (v. confes. ort. I. resp. 107 p. 4.) Ei bine, a confundá preotulu cu Duchulu santu nu este o doctrina contraria bise-

ricei nóstre, nu este unu eresu? Nu este classica de o astfelu de definitiune, definitiunea Catechismuluului din 1774, in carele cetimu: „Cuminecatur'a este unu sacramentu alu Mantuitoriuului, in care sub tipulu panei si vinulu se dá, si se primesce insusi trupulu si sangele Iesus Christos intru iertarea peccatorulu“ (Cat. micu p. 26.) Aici nu sciu, ce a indemnatu pe autoriu a in facisiá scolei acestei taine in o forma grea de intielesu, candu acésta espusu atátu de chiaru in insesi cuvintele Mantuitoriuului: „Acést'a este sangele mieu alu legii cei noue, carele se va va pentru multi intru iertarea peccatorulu.“ (Mt. 26. 28.)

Nemedilocitu dupa cuminecatura inregistréza dlu autoriu o taina noua, pana acum necunoscuta in biseric'a „Marturisirea peccatorulu.“ Sub acést'a póta se intielege Ds'a tain'a pocaintiei dóra in credinti'a, cá dlu autoriu protestantii marturisirea peccatorulu in locu de pocaintia (Beichte in locu de Busse v. Mich. Confirm.-büchlein 78). acést'a este fórté bine se o facemu si noi. In totu sulu inse un'a uita autoriulu, cá pocainti'a este taina „marturisirea peccatorulu“ este numai o recerintia a tainei si nu insasi tain'a. In poesia si in oratorie este de multe ori frumosu a intrebuintiá pars pro toto, face acést'a in unu manualu de religiune este de sine unu lucru condamnabilu. Se intielege apoi de sine, cá peccatu comisu conduce pe omu in altulu, alterandu-se mele tainei, se alteréza si definitiunea ei.

Ca se fiu scurtu, voiu mai citá numai o singura definitiune. „Mirulu, dice dlu autoriu, este a dou'a taina carea prin ungerea cu santulu miru, se pecetluesce legatu ce a facutu celu botezatu, cá va pazi invetiaturile religiunei crestine“ (§ 34). Acésta definitiune este cu totul diferina de biseric'a nóstra. Ea sémana fórté bine cu definitiunea protestantiloru, (Bestätigung des Taufbundes, Mt. Conf. 75), nici decátu inse cu doctrin'a bisericeii nóstre carea ne spune, cá „omulu primesce prin tain'a miraturu tarirea daruriloru, cari le a primitu in botezatu“ (Cat. micu p. 25). Aci ar fi la locu dóra a reaminti, cá religiunea lui Christos este o religiune positiva, data dela susi Ddieu, si ca atare nu-i este permis nimeni a o modificare.

Credindu, cá cu materi'a din cele dise in rondulu trecut si cele adaose acum póte fi ori cine in curatu, ta la metodulu cartii.

Carticic'a dlui Popea este scrisa in intrebári si raspunsuri, metodulu celu mai cualificatu de a conduce elevu la recitare si memorizare, fara a intielege, aceea memoriséza. Acést'a se intempla cu atátu-mai multu, cátu carticic'a de sub intrebare nu purcede nici decátu naturalu, nu purcede dela cunoscutu la necunoscutu ei incepe cu celu mai abstractu conceptu, cu: „fericire“ unu conceptu greu de intielesu si de definitu sf. pateri filosofi. In intréga cartea se vorbesce apoi de o multitudine de concepte abstracte, cari tóte remanu neexplicate si pe urma ne'ntielesese cum sunt: „providentia dumnediescá“, „sacrificiu“, „conscientia“, „talentu“, virtute etc. Silitu endu prunculu va invetiá dóra de rostu astfelu de cuvinte si idei ne'ntielesese. Resultatulu va fi inse, cá elevulu va si dupa ce le a invetiatu de rostu totu atátu, cátu a scóla si mai nainte. Astfelu i-am rapitu timpulu, si i-am datu o ocupatiune grea, din carea inse nu are nici unu folos. Pentru ca se-si póta face publiculu o ideia chiara de metodulu carticelei, mai amintescu impregiurarea, cá carticica mai preste totu loculu are a enumerá elevulu cu mai multe puncte, cari pré arare ori stau in legatu unulu cu altulu. Cei cari am umblatu la scóla ne aduceaminte cu totii cátu de greu ne veniá, candu ca elevi scólele superióre aveamu a enumerá multime de puncte. tóte acestea carticic'a pretinde, cá elevulu scólei elementare se enumere cinci, optu, noue si chiar douespredece puncte in cari nu sunt pucine lucrurile, pe cari nu le intielega-

¹⁾ Tertulianu apologia 57.

²⁾ Facera cap. 13. v. 16-18. — cap. 22. 17.

Dlu autoriu a uitatu, că scopulu invetiamentului religiunii nu este de a face pe elevu, se reciteze cuvinte neînțelese, și de a-i dá numai o poleitura estera; ci de a formá internulu lui, unu lucru, care nu se pôte ajunge nici decátu prin recitare.

De limb'a, în carea este scrisa carticic'a n'am vorbitu nimicu în rondulu trecut. Acum inse silitu de autoriu o voiu face și acést'a. Dsa referitoriu la limb'a carticelei dice în reflexiuni: „Atátu invetiaturile dogmatice câtu și cele morale mi am datu siliti'a a le imbracă în o limba romanesca, poporala, usióra, libera în câtu s'a pututu de neologisme în propositiuni simple, scurte potrivite firei limbei nóstre și gradulu de desvoltare alu crudiloru elevi și eleva.“ Acésta dechiaratiune a autorului erá de prisosu, pentru că eu n'am disu nici unu cuventu despre limba, cu atátu mai pucinu, că ar fi introdusu neologisme, acum inse sum constrensu a dechiará, că a introdusu provincialisme. Spre orientare citezu aci urmatórele: „inhaimuratu,“ „inferatura,“ „artiagosu,“ „dohitocu,“ „limbutu, fectariu.“ etc. Sintacs'a inca este fórtre grea și mai preste totu silita. Asia dice autorulu d. e. „orbu cu sufletulu, datorii pentru avere supunerea lui Ddiu, fericirea precum și reulu,“ și altele. Ca modelu de propusatiune simpla (!) citezu urmatóri'a: „Se platesca cu placere și de buna voia contributiunea séu darea, ce se cere dela toti locuitorii tierii, pentru că cu banii, ce se aduna din acésta contributiune, se facu tóte imbunatatirile spre folosulu supusiloru și spre infflorirea tierii cu acésti bani se platescu functionarii, carii punu în lucrare ordinele și poruncile stepanirei, se platescu judecatorii, cari hotarescu dreptatea intru ómeni, militarii, carii apera tier'a de vrasmasi și de facetori de rele și se intretienu o multime de asiediaminte de binefacere.“ (§. 116).

Este pré evidentu, că în urm'a celoru de pana aci cadu de sine reflexiunile dlui Popea din nrulu 10, cu atátu mai vertos, că chiar Dsa recunósce de adeverate argumentele aduse de mine în rondulu trecut. Cu tóte acéstea unele dechiaratiuni ale Dsale me îndémna a me ocupá pucinu în interesulu causei și de acéste reflexiuni.

Unu lucru principalu me suprinse cu deosebire, și anume impregiurarea, că autorulu nu voiesce a recunósce nici decátu autoritatea bisericeii, ba vorbesce cu cea mai mare ironia de autorii bisericeii nóstre, la cari am provocatu eu. Astfelu dupa modelu protestantiloru interpretéza însusi arbitrariu sant'a scriptura, ba purcediendu de aci si-insusiesce puterea de a stricá aceea, ce a facutu cu mare pietate și cu colucrarea lui Ddiu biseric'a representata în sínódele ecumenice.

Altfeliu nu-mi potu esplicá manier'a, cu carea vorbesce Dsa de invetiaturile bisericeii nóstre numindu-le „necesarii abstracte, speculative transcendentale, scolastice.“ Altfeliu nu ar puté dechiará fara sñiala, „că a redusu numerulu dogmeloru la cele mai însemnate, din cari se pôte derivá invetiatur'a despre faptele morali.“ Poporulu romanu a privitu totdeuna cu mare satisfacere și bucuria faptulu, că unu romanu, unu Petru Movila a facutu bisericeii ortodocse orientali unu servitiu fórtre mare prin scrierea Confessiunii ortodocse, cu câtu mai greu trebuie dara se ne dóra pe toti vediendu că acum vine totu unu romanu și intrunu manualu menitu pentru scól'a elementara infacisiéza principiile religiunii intru modu streinu spiritului bisericeii mame.

Dogmele în spiritulu bisericeii sunt adevéruri revelate de Ddiu, și propuse de biserica, stelpulu și întarirea adevérului (1. Tim. 3. 14). Ele sunt principiile sigure sinestremutavere ale credintiei, care conduce pe omulu la mantuire. De aceea dechiará biseric'a prin gur'a lui Cirilu alu Ierusalimului: „că cea mai mare acuisitiune pentru omu este cunoscintia dogmeloru.“ (Cat. 4. 3). Fie care principiu de credintia si-are valórea sa morala, și biseric'a nu cunósce nici o dogma, carea se nu aiba mare valóre și

mare influentia asupra moralitáti omului. Dupa dlui Popea ar urmá, că biseric'a în sínódele ecumenice, candu s'a ocupatu de dogme, s'a ocupatu de multe lucruri netrebnice, facendu unu numeru de dogme, cari n'au nici o valóre pentru ómenime.

Daca unu inimicu alu bisericeii nóstre, séu unu omu, carele nu a avutu ocasiune a cunósce principiile religiunii, ar vorbí despre ele astfelu, nu m'ar surprinde multu, considerandu directiunea materialista, ce pare că incepe a luá astadi dimensiuni totu mai mari. Me dóre inse fórtre, candu vedu că face o astfelu de dechiaratiune în publicu unu profesor de religiune ortodocsa. Este de siguru unu lucru durerosu și unu sintomu tristu, că astadi vedemu pe multi ómeni pucinu aplecati a tiené la principiile și asiediamentele salutarie ale bisericeii nóstre, cu atátu este inse mai durerosu a vedé propagandu-se o astfelu de procedura de pre cathedra, de ómeni, cari se afla în servitiulu bisericeii.

Ce ar fi óre de biserica, daca procedur'a dlui Popea ar aflá aderinti, și dupa Dsa fie care autoriu ar reduce totu mai multu din principiile religiunii lui Christos? S'ar face de siguru unu caos, din carele nu amu mai puté esi. Pentru ca sè se eviteze o astfelu de stare pretinde biseric'a prin institutiunile ei canonice, ca se nu intre în manile credintiosiloru carti neaprobate de dens'a.

Nu mai pucinu caracteristica este dechiaratiunea dlui Popea, prin carea ne spune, că doctrinele lasate afara de Dsa, cum: peccatulu stremosiescu, grati'a divina etc. ar servi elevului numai de o „paguba insemnata“, daca le ar cunósce. Acést'a este primul casu, în care vedu pe unu autoriu ortodocsu dechiarandu invetiaturile cele mantuitórie ale lui Christos, că aducu „paguba insemnata“ eleviloru scólei elementarie si prin urmare ómenimei. Autorulu de carti de religiune ar trebui se scie, că acéste nu sunt unu adaosu alu cutarei clase de ómeni; ci sunt date de însusi Dumnezeu, și biseric'a le a sustienutu cu cea mai mare pietate versandu pentru conservarea loru în tóta întregitatea forente de sange alu atátoru martiri. Astfelu stiméza dlui autoriu invetiaturile lui Christos, despre cari dice că: „sunt fantan'a cu apa viua, din care pôte scóte fectine, teneru și betranu, bogatu și seracu, mangaiare pentru necazurile și suferintiele vietii sale“?

Dlu autoriu me dechiará de fanaticu, pentru că am disu, că modulu, în care vorbesce carticic'a despre Iis. Christosu „conduce pe elevu la eresu“. Ei bine, dar nu este eresu a infacisiá pre Christos de unu simplu invetiatoriu lasandu afara tóte celelalte ce le invétia biseric'a despre activitatea și missiunea vonirei lui în lume! Nu sta scopulu mortii Mantuitorului infacisiatu de carticica în mare contradicere cu doctrin'a bisericeii și cu simbolulu eredintii, carele ne spune apriatu, că s'a resignitu „pentru noi“, respective pentru peccatele nóstre? Nu este apoi eresu o invetiatura, ce sta în contradicere cu doctrin'a bisericeii?

Celu ce voiesce se ajute invetiamentulu religiunii în scól'a elementara nu trebuie se uite, că acéstui'a nu i se pôte ajutá nici decátu prin lasarea afara a doctrineloru principali și prin esplicare falsa a acelor'a, cari se presentéza elevului. Nu acést'a este calea, prin carea se pôte promová invetiamentulu religiunii, ci cu totulu alt'a, o cale, pe carea unu profesor si pedagogu fora multa truda puté se o cunósca, și se o afle. O carte noua numai atunci este de valóre, daca este superióra celoru vechi de acelasi cuprinsu. Altfeliu nu esista progresu ci numai regresu. Catechismulu micu din 1774. palanga carticic'a de sub întrebare remane totusi, macar că este scrisu înainte cu mai bine de o sutá de ani, unu manualu de fórtre mare valóre. Elu infacisiéza în elemente intréga religiunea. Elu infacisiedia principiile religiunii în modu genuinu, și a obtienutu aprobarea unui sinodu episcopescu ortodocsu.

Sub astfelu de impregiurári nu numai că remanu langa judecat'a mea enunciatá în rondulu trecut, că adeca carticic'a dlui Popea nu pôte fi admisa în manile prunciloru

de scóla, ci rogu pe archiereii nostri, carii in prim'a linia sunt chiamati a ingriji, ca principiile religiunii nóstre se sustiena in tóta integritatea lor, se binevoiesca a dispune, ca o astfelu de carte se nu petrunda in sanctuariulu scóloru nóstre confessionali.

P.

Casele de economii scolare in Francia. *)

La inceputulu fundarei caselor de economii scolare, parintii eleviloru erau atátu de departati de obiceiurile economice, in catu priviau cu ochi rei acésta institutiune; ei nu intardiara in sa se converti, fiind indemnati chiar de fii lor, cari voiau se puna in practica pe a-casa aceea-ce invetiase in scóla; pucinu câte pucinu, acesti parinti ast-felu edificati si-facura o placere a contribui la economi'a copiiloru lor dandu-le sume mai maricele; si s'a vedutu aducedu-se la cas'a scolaru, in locu de centime si bani, pise de 20 si de 50 centime.

D. Laurent si-incepú; esperientile plecandu de la clasele superioare, unde-si putea esplicá prin calculu efectele capitalisatiunei intereselor, si unde de asemenea putea se demostre eleviloru tóta importanta a morala a prevederei. Acesti elevi o-data formati, cei mai mici urmara naturalmente esemplulu celoru mari, si in scurtu intrecerea fu generala.

Pentru a face se se profite de esperinti'a ce avemu in acést'a, trebuie se notamu inca cá micelile copile s'au aratatu la economie mai indemanatice ca copii, si in clasele de adulti, femeile mai multu ca barbati. Femei'a este menagera naturala a familiei, mai alesu la muncitori. Éta pentru ce legislatorii englezi, ca oameni practici, au facutu o exceptiune la legea ordinaria civila autorizandu pe femeie, fie chiar maritata, se eserce in modu liberu virtutea economiei. Legea belgica, in 1805, a adoptatu acésta dispositiune, pe care noi nu vom intardiá fara indoiala a o inscrie de esemenea in legislatiunea caseloru nóstre de economii.

Éta acea ce a facutu la Gand unu omu de sciintia: opera sa, incoragiata printr'un premiu de 10,000 franci, servita in urma de o societate specialminte organizata pentru acésta incercare, s'a propagatu in Bruxelles, la Anvers, la Bruges, in alte orasie inca, si deja chiar in mai multe comune rurale ale Belgiei, in urma in Germania, in Olanda, in Anglita si in Italia. Si am satisfactiunea de a puté se adaogu: asemenea in Francia! aprópe doui ani de candu am intreprinsu a propagá in Francia acésta pretiosa institutiune economica.

Cas'a de economii scolare are dreptu scopu a pune cas'a de economii in raportu cu capacitatea copiiloru: ea le procura mijloculu d'a depune micelile lor economii inferioare franculu admisu la casa de economie ordinara, si facultatea de a depune fara a se transportá de la unu locu la altulu, in scóla chiar prin ingrijirile institutorulu. Scolarulú póte ast-felu se scutéscu de cheltueli zadarnice câtiva gologani (cruceri) ce parintii i punu la liber'a sa dispositiune.

Indata ce gologanii crutiati atíngu sum'a de unu franc acestu francu e versatu la marea casa de economii prin ingrijirile institutorulu; elu este inscriu pe unu livretu ordinaru cu numele de scolaru care atunci devine unu adevaratu deponentu alu marei case de economii.

Unu copilu de siepte ani, care s'ar obiceiunú se-si economiseze doui din banii ce i se da in timpulu septemanei séu duminec'a pentru prajiturile sale, s'ar gasi, la majoritatea sa, proprietariu peste unu capitalu de aprópe o sutu franci.

Ast-felu unu scolaru si-va formá, daca vrea, o pretiosa avere; si la ocaziune acésta avere, precum s'a constatat de mai multe ori in casele de economii scolare din Belgia,

ar putea se nu fie inutila la trebuintiele familiei, intr'unu din acele momente de crisa, ce tot-d'a-una trebuiescu prevedute, si pe care copilulu economu s'ar simti fericitu de a-i putea usurá.

Ast-felu intre altele, unu copilu se va invetiá cu economi'a, adica cu a conduce bine afacerile sale; prin acestu practiculu exercitiu de economie, elu se va silí a-si moderá trebuintiele sale factice, a-si dominá vointi'a, cum si a-si regulá viéti'a si a se scuti de cheltueli inutile, cu tóte sumele cele mici; si aceste sume mici au valórea lor, adesea pentru a combate jen'a, si câte o data pentru a se si imbogati: acésta s'a vedutu in nainte si dupa Franklin si Laffite.

Unu gologanu economisitu póte fi punctulu de plecare alu unei vieti regulate, si póte si prospera.

Sumele cele mici versate de fie-care elevu economu sunt inscrite immediatu de institutoru: 1-íu intr'unu registru *ad hoc* la comptulu elevulu deponentu; 2-lea si pe unu dublu comptu alu elevulu, ce este remisulu elevulu ca trebuindu se-lu represente la fie-care versementu.

Tot-d'a-una cându versemintele unui elevu au atínsu cifr'a de unu francu, acésta suma este depusa in numele se pe o carte a marei case de economii locala.

Rambursamentele, partiale séu totale, sunt cerute prin representantulu legalu alu copilulu, si efectuate sub semnatur'a ca si acea a institutorulu.

Metodulu caselor de economie scolaru. Pe cátu de buna si fecunda este institutiunea caselor de economie scolaru, pe atátu de lesniciósa este de organizatu. Formele materiale sunt simple si fórtu pucinu costisitoare.

Directorulu scólei dupa ce s'a pusu in acordu cu administratiunea casei de economie vecina, face cunoscutu eleviloru sei cá elu va primi micelile lor economii, ori cátu de mica ar fi sum'a — dar care nu va trece peste 5 franci ca ast-felu Penny-Bankulu scolaru se nu perdia caracteru se specialu de economii scolare — si ca, indata in sumu verseminteloru facute de unu elevu atíngu unu francu, elu va depune acestu francu la cas'a de economie in comptulu elevulu, care atunci va avea si unu livretu pe numele se: si ori de cate ori prin mici verseminte se stringe unu francu, acestu francu va fi depusu la casa de economie trecutulu in comptu pe livretulu personalu alu elevulu.

Deminéti'a la inceputulu clasei, o-data pe septemana, intr'o di fixa, de preferentia martia, institutorulu anuntau exercitiulu economiei.

Elu are inaintea lui unu caetu, *registrulu casei de economie scolaru*, a carui fie-care pagina destinata comptulu unui elevu, pórtu in frontispiciulu seu numerulu de foie registrulu, numele elevulu, si numerulu livretulu marei Case de economie (cându acestu livretu a fostu obtinutu). Fie-care din aceste pagine presinta done-spre-diece coloane verticale pentru cele done-spre-diece luni ale anulu, si trei-diece si un'a linii orizontale pentru cele trei-diece si un'a dile ale lunei, adica atátea ochiuri câte dile are anulu. Acestu caietu trebuie se contiena mai multe pagine de cátu numerulu actualu alu eleviloru scólei, in vederea altor'a cari vor veni mai tardiu.

Invetiatorulu pune pe mes'a sa, alaturi cu *Registrulu* o foie volanta care, pe fati'a antáia, este unu *fac simile* de o pagina a registrulu. Acésta foie va fi remisa elevulu ca duplicat'a comptulu seu, duplicata care este o dupla garantie si pentru parinti elevulu si pentru directorulu scólei. Pe *versulu* acestei foi se póte cu folosu imprimá o scurtu notitia de câte-va linii, esplicandu scopulu moralu si functionarea casei de economie scolaru. Pentru a protege acésta foie duplicata, pe care elevulu trebuie s'o conserve la densulu séu in portofoliulu scólei pana la versementu apropiatu, se indoesce in doue, o pune intr'unu plicu si o arandza ca pe unu micu caetu de scrisu.

De ordinaru, administratiunea casei de economie a localitatiei procura gratis scóloru *registrulu*, foie duplicata,

*) Vedi nr. 12.

cum si alte imprimare. Dar câte-o-data învetiatorului dresă aceste cadre cu condei si prin ajutorulu eleviloru sei, facendu printr'acésta si unu exercitiu fôrte folositoru de scriere si de comptabilitate.

Lucrurile asia dispuse, fie-care elevu economu se presinta dupa rondulu rolului înainte biuroului institutorului, si depune acoloa mic'a suma, ce elu voesce se pue la cas'a de economie scolara. La fie-care depunere, institutorulu immediatu inscrie sum'a in *registru* la pagin'a aferenta elevului, si in ochiulu dilei; si indata dupa aceea, face in acelaasi modu acea-si inscriptiune pe *fôl'a duplicata*, care o da elevului titularu.

Ast-felu este mecanismulu casei de economie scolara in interiorulu scôlei. Asia de simple si lesnicidose sunt raporturile ei cu marea casa de economie a localitatiei, care va primi in fie-care luna economiele individuale atingendu unu francu, séu franci rotundi.

In primele dile ale fie-carei luni, institutorulu la fie-care pagina a registrului seu, adeca pentru fie-care comptu de elevu, face aditiunea miceloru sume inscise in colôn'a lunei trecute: daca totalulu nu atinge unu francu, rapôrta tîf'r'a centimeloru la partea de sus a colôn'ei urmatóre, pentru ca sum'a acést'a se se adaoge la versamintele viitóre. Cundu totalulu trece peste unu francu séu peste franci rotundi, elu rapôrta tîf'r'a centimeloru, daca este, in partea de sus a colôn'ei urmatóre, si inscrie franculu séu francii rotundi intr'unu borderou destinat pentru marea casa de economie.

In acestu *borderou mensualu*, institutorulu notéza pentru fie-care elevu de inscisu: numerulu fôiei registrului scôlei, numele elevului, dat'a si loculu nascerei sale, locuint'a sa, sum'a de versatu in comptulu seu la marea casa de economie; si daca elevulu are dejá livretulu marei case de economie, numerulu acestui livretu.

Elevii cari au dejá livrete sunt inscisi cei d'antaiu pe list'a acestui borderou.

Institutorulu face totalulu sumeloru de versatu la cas'a de economie; elu pune dat'a si iscalesce borderoulu, pe care i-lu duce la cas'a de economie, cu banii si cu livretele eleviloru economi deja titulari de livrete. Institutorulu trebuie a conservá o copie de borderourile sale.

Este bine ca institutorulu se se intieléga cu administratiunea casei de economie pentru diu'a si or'a versemantului seu, ca ast-felu operatiunea acést'a se se servésca fara întârziere. E de doritu ca agent'a Casei de economie se póta remite séu se dea institutorului livretele eleviloru chiar in acea siedintia.

Institutorulu trebuie se conserve livretele eleviloru sei atátu pe câtu ei remanu in scôla. Tot-d'auna, dupa ori ce sau versementu la marea casa de economie, elu pôte confiá elevului titularu livretulu purtandu inscriptiunea sumei versate la marea casa de economie, ca asia elevulu se-si póta aratá livretulu familiei sale; dar acestu livretu trebuie a fi raportatu la institutorulu immediatu a dou'a di.

Cand unu elevu voesce se-si retraga întregu séu parte din depositulu seu de la marea casa de economie, trebuie se obtiena interventiunea reprezentantului seu legalu, tata, mama, tûtrice ori tutoru, care iscalesce pe livretu din preuna in institutorulu si agentulu Casei de economie.

Candu unu elevu parascesc scôl'a, institutorulu remite reprezentantului seu legalu livretulu marei Case de economie, si chiar fractiunile francului care potu se se gasésca in depositu la mic'a casa de economie scolara; din totu ce se ada in registrulu scôlei, la pagin'a afectata elevului. Institutorulu aviséza pe cas'a de economie, că elevulu a parasit scôl'a si că livretulu seu a fostu remis reprezentantului lui legalu.

Legislatiunea caseloru de economie autorisa versemintele prin intermediari, si in consecintia, versemintele de institutorulu in functionarea casei de economie scolara (art. 28 din decretulu cu data de 15 Aprilie 1852, data in forma

de regulamentu de administratiune publica, asupra propunerii ministriloru de finantie si de comerciu, audindu pe consiliulu de statu); si instructiunea ministeriala, art. 7 si 4, cu dat'a din patru Iunie 1857, in executiunea decretului precitatu.

Invetiatorulu.

D i v e r s e.

* **Pastoral'a.** Preasantiei Sale, Parintelui nostru Episcopu, pentru serbatórea Pascaloru, pre care, in lips'a de spatiu, regretámu că nu o-mu potutu publicá, a produsu o deosebita impressiune in poporulu nostru si in specialu in poporulu din Buteni, precum ni-se scrie de acolo, care a si trimisu o adresa de multumire Preasantiei Sale, esprimandu dorint'a, d'a-lu puté salutá câtu mai curundu in midiloculu loru.

Notitie bibliografice.

A esitu de sub tipariu, *"Fisic'a in scôl'a poporala"* de Georgiu Popa. Exemplare de vendutu sunt in Aradu la autorulu si in cancelari'a consistoriului rom. ort. — Pretiulu 40 cr. de unu exemplariu. Dela 10 exemplare unulu se da rabatu.

* *"Socôl'a teoretica si practica"* manualu didacticu pentru scolele poporale romane de Ioanu Tuducescu, invetiatoriu in Lipova Partea II. Cuprinde Franturile comune Regul'a de trei. Regul'a societatii. Regul'a amestecarei. Regul'a rabatei. Pretiu unui exemplariu: 20 cr. v. a.

* *"Elemente de botanica descriptiva"*, de S. C. Mihalescu, professoru de sciintiele naturale la liceulu din Craiova. Pretiulu 1 leu nou.

* *"Consideratiuni generale asupra instructiunii primare"* conferintia tienuta in sal'a Ateneului romanu de Dimitre I. Ghica. Pretiulu 1. leu.

* *Geografia de L'Assiseur* pentru cl. IV. gimnasiala, traductie de F. Crasianu.

* *"Medicina legala"* dupre Ambrosiu, Tardieu, Briant et Chaudé, Orfila, Casper, Foderei, Úvragiu complectat cu diferite adnotatiuni si monografii de Petru N. Malcociu. Pretiulu unui exemplaru este 4 lei. Se afla de vendiare in Iassi la librari'a G. D. Petrini, in Bucuresci la librari'a Socec et Comp.

* Din *"Albin'a Carpatilor"* a aparutu dejá si alu III-lea volumu, avendu urmatoriulu cuprinsu: Viéti'a lui Onufriu, romanu de Theocharu Alexi (continuare). — Pap'a Pius IX. cu portretu). — Artist'a (cu ilustratiune). — Novela si romanu, paralele de I. V. — Visu si realitate, istoria fantastica de I. P. — Balada, de Al. A. Macedonschi. — Femeile din Haremu (cu ilustratiune). — Despre eposulu grecescu si despre Homeru, studii poporale de St. Iosif. — Doine poporale din Ardél'u, de S. Fl. Marianu. — Archiducele Franciscu Carolu (cu portretu). — Cript'a familiei domnitóre in biseric'a capuciniloru din Vien'a (cu ilustratiune). — Insemnatatea si necesitatea studiului igienicu pentru femei. Papa Leo XIII. (cu portretu) — El Verdugo, dupa H. de Balzac, traducere de I. P. — Regule igienice

pentru primavera. — Margaret'a regin'a Italiei (cu portretu). — Varietati: Barometru popularu. — O serbatoru in Iaponi'a, — Risu printre lacrimi (cu ilustratiune), — Midilócele noastre de nutrimentu, — Revista practica de comerciu si industria, — Unu monstu de mare, — Sanct'a Sofi'a, Efectele frigului in regiunile polare, — O inventiune placuta pentru més'a de scrisu, — Litere de tipariu din sticla, — Celu mai mare posesoru din Americ'a. — O societate anglo-francesa, — Cafenelele in Franci'a, — Sinistrelle martiune, — Cev'a interesantu despre marmora, — Datoriele catoruv'a state, Lecuire prin impunetur'a albineloru, — Originea cuventului „Rusu“, — Cumu s'a comunicatu Turciloru tractatulu de pace, Holtei (burlacii), — Din istori'a clopoteloru, — Frapleuele si umbrele, — Statistica. — Indreptare.

Esemplare complete se mai gasescu inca dela inceputulu anului curentu.

Concursu.

1—3.

Pentru ocuparea postulu de invetiatoriu la scól'a rom. gr. or. confesionala clas'a II. de nou infiintata din comun'a *Mercina*. Protopresbiteratulu Oravitiei, comitatulu Carasiului, se escrie concursu pana in **28. Maiu a. c.** Emolumintele sunt: 300 fl. v. a. in bani. 2½ jugere de pamentu aratoriu, Cuartiru liberu, 4 orgii de lemne, din care are a se incaldi si scól'a.

Doritorii de a ocupá acestu postu invetiatorescu sunt avisati a-si trimite recursele loru instruate in sensulu statutulu organicu, si adresate comitetulu parochialu, Domnulu Protopresbiteru Iacobu Popoviciu in Oraviti'a, pe langa aco a se presentá intru o dumineca séu serbatóre si in biserica din *Mercina*, pentru de a se incredintiá poporulu despre desteritatea dinsiloru in cantarile bisericesci.

Mercina in 17 Apriliu 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu Prot. tractnalu Iacobu Popoviciu.

3—3.

In urmare decisulu Ven. Consist. diecesanu aradanu dd. 20 Octomvrie 1877 Nr. 2376 B. se escrie concursu pe parochi'a de clas'a a III-a din *Bohani*, protopres. Ienopoliei, Borosineu cottulu Aradului, cu terminulu de alegere pe **14 Maiu a. c. st. v.** séu pe dominec'a a 5-a dupa s. Pasci.

Venitulu parochialu: una sesiune pamentu aratoriu, birulu dela 40 case cu pamentu, un'a mesura cucuruzu sfermatu dela tóta cas'a, éra dela 18 case dieleresci câte jumătate mesura — stólele indatinat si casa parochiala cu gradina de semanatu.

Recurenti au se produca testimoniu despre absolvirea teologiei, si de calificatiune — atestatu despre purtarea loru morala.

Recursele adresate comitetulu parochialu, se voru trimite oficiulu protopresviteralu in Borosineu — posta ultima Borosineu celu multu pona la 11 Maiu a. c. st. v.

Bohani, 4 Aprilie 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: Nicolau Beldea, adm. ppresvite.

3—3.

Fiindu postulu de invetiatoriu la scól'a elementaria a comunei gr. orientale *Valea-mara-Pogonisiu* protop. Jebelului (comitatulu Carasiului, cerculu Bogsi'a) vacante: se escrie concursu cu terminu de **septemani 6.**

Competintiele sunt: Unu salariu anuale de 260 fl. v. a. Cuartiru liberu, cu scól'a prunciloru acomodata; Gradina de legumi de 800 st. □, si 2 jugere de livrad de fenu; 8 orgi de lemne in natura, dintre care 4 org. pentru invetiatoriu si 4 org. pentru scóla;

Beneficiu din partea domnulu proprietariu mare Georgiu Ioanovics (adausulu salariulu anuale) de 40 fl. v. a.

Doritorii de a ocupá postulu susnumitu sunt rugati a-si asterne recursele loru, conformu statutulu Organicu Domnulu Protopresbiteru Alexandru Ioanovicu din Jebelu (*Zsebelu*).

Valea-mare din siedinti'a Comitetulu parochiale tinuta in 3/16. Aprilu 1878.

Georgiu Ioanovics,
presied. comit. par.

In contielegere cu protop. tractnalu.

Conformu decisulu Venerab. Consistoriu de sub Nr. 824. B. a. c. se escrie concursu pentru parochi'a vacanta din *Pecica rom.* cu urmatórele emoluminte: folosirea birulu si stólei dela 250 numere de case, mai obligandu-se cumunitatea bisericésca a procurá pe sém'a alegandulu parochiu si una sesia pamentulu la ocaziunea segregarii, ce esta deplinita in curgere, ér' pentru casulu candu nu i-ar succede a cascá acea sessia, atunci comitatea asecuréza alegandulu parochiu cea d'antaiu sesiune, ce ar deveni vacanta in urmortorii ori stramutarii a vre unui dintre cei doi parochiati tuali in *Pecica*.

Dela recurrenti se recere, ca recursele ajustate atestatu de conduita, cu testimoniu de 8 clase gimnasia de calificatiune preotiésca pentru parochiele de frunte si resesate comitetulu parochialu din *Pecica* se le tramite protopresviterulu tractnalu Ioanu Ratiu pana inclusive 21 Maiu st. v. a. c. — Recurentii suntu poffiti, ca in intervalu publicarii concursulu se se presinte in dumineci ori serbatori in biserica numitei parochii, spre a-si aretá desteritate in cantare, respective in oratoria.

Alegerea se va tiené in **25 Maiu st. v. 1878.**

Pecica in 12/24. Apriliu 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine, Ioan Ratiu, protopopulu Aradului.

In urmare hotaririi ven. consistoriu eparchialu dd. 12. Ianuariu, a. c. Nr. 49. B. se escrie concursu pentru deplinita postulu de parochiu in comun'a *Troiasiu*, din protopresviteratul Totvaradiei, cu terminu pana in **30. Aprilie st. v. a. c.** in care ziua se va tiené si alegerea.

Emolumentele acestei parochii sunt: ½ sesiune de pamentu estravilanu, cuartiru cu gradina, dela 80 numere de case, câte un'a mesura, de cucurudiu sfermatu in totu anulu, si stol'a usuata.

Recurentii au sesi tramita recursele loru prevediute cu documintele prescise in statutulu organicu, pana in die mai sus insemnata la oficiulu protopresviteralu in Totvaradia, per Soborsin.

Troias in 8. Aprilie 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: Iosifa Belcsiu, protopres. trac.